

Utnyttelse av kjøtt fra ryggbein av laks – farse og skrapekjøtt

RUBIN-konferansen 2007
Stein Ove Østvik

Bakgrunn

- ✎ NSL tok initiativ til prosjekt - Finansiering fra FHF og Rubin
- ✎ Farse og skrapekjøtt ikke tilgjengelig fra lakseindustrien
- ✎ Ikke etterspørsel etter farse pga for ustabil/dårlig kvalitet
- ✎ Behov for systematisering og standardisering av produksjon
- ✎ Kostnad ved produksjon av skrapekjøtt har vært for høy pga mangel på teknologi. En maskin er nå tilgjengelig.

- ✎ Kyllingindustri: 25-30% av volum foredlede produkter er gjenvunnet farse. Kyllingindustrien forstår ikke at norsk foredlingsindustri for laks ikke utnytter farsepotensialet fra for eksempel ryggbein. Kyllingindustrien har justert seg inn mhp kvalitet og utbytte.

Deltakere

- ✎ NSL
- ✎ Rubin
- ✎ FHF
- ✎ Berggren AS
- ✎ Domstein Enghav Haugesund AS
- ✎ Brødr. Remø AS
- ✎ Marine Harvest Norway AS
- ✎ SINTEF Fiskeri og havbruk AS

Potensielt volum fra lakseindustrien:

- ✎ 600 000 tonn sløyd laks * 17 % til filetering
= 102 000 tonn sløyd vekt til filetering.
- ✎ 11 % ryggbein = 11 000 tonn, 45 % utbytte
= 5 000 tonn farse
- ✎ eller 12 % utbytte av ryggbeinvekt
= 1 300 tonn skrapekjøtt

Ryggbeinet

SINTEF Fiskeri og havbruk AS

5

Fraksjon	Fettinnhold
1+3 Fettrand rygg (foran og bak ryggfinne)	60,1 %
6 Skrapet rødt kjøtt fra bukbein	24,8 %
7 Skrapet kjøtt fra ryggbein - senterområde	9,7 %

Ryggbein fra laks består av ca 36 % rødt kjøtt

SINTEF

SINTEF Fiskeri og havbruk AS

6

Skrapekjøtt fra Uni-Food skrapemaskin

SINTEF

SINTEF Fiskeri og havbruk AS

7

Farse fra bandseparator

SINTEF

SINTEF Fiskeri og havbruk AS

8

Farse fra ”deboner”

Test av råstoff

Burger

Fettinnhold

- ✎ Ca 6,5 % i skrapekjøtt og 15-25 % i farsere ved ulike prosesseteknologi og råstoffbeskaffenhet.
- ✎ Høyt utbytte gir større andel annet bløtt materiale enn rødt kjøtt i farse og høyere fettinnhold.
- ✎ Fettinnhold påvirkes av separasjonstrykk, hulldimensjon og teknologiprinsipp.
- ✎ Fettinnhold kan reduseres ved å skjære bort ryggfett.

Hygiene

- ✎ Det er fullt mulig å produsere ryggbeinfarse med akseptabelt kimtall.
- ✎ Mellomlagring av ryggbein før prosessering øker kimtall og må begrenses.
- ✎ Spyling av ryggbein gir en betydelig reduksjon i kimtall.

Farge og synlig forurensning

- ✎ Farge er en svært viktig parameter i råstoff og ferdig produkt.
- ✎ Synlig forurensning må fjernes fra ryggbein før produksjon av skrapekjøtt og farse. Blodflekker vil i stor grad oppløses/ homogeniseres under fiskematproduksjon og gi en uønsket farge i ferdig produkt.
- ✎ Valg av teknologi har påvirket farge. Generelt må det benyttes råstoff fra riktig innfarget laks.
- ✎ Det ble ikke oppdaget bein i farse

Utbytte fra ryggbein

- ✎ Ca 12 % skrapekjøtt fra skrapemaskin
- ✎ 41-48 % farse fra "de-boner" og båndseparator.
- ✎ Økt prosesstrykk gir økt utbytte i farseproduksjon. Trykk påvirkes ved innstilling av maskin og økes ved reduksjon av hulldimensjon.
- ✎ Mengde kjøtt på ryggbein ut fra filetmaskin påvirker utbytte.

Teknologi

- ✂ Utprøvd skrapemaskin gir rent rødt kjøtt som er likeverdig med filet som råstoff i fiskemat.
- ✂ Båndseparator kom bedre ut enn "de-boner" i forsøkene.

Prosessbetingelser

- ✂ Ulikt prosesstrykk og hulldimensjon ved farseproduksjon gir ulik kvalitet. Større hulldimensjon gir bedre produkt, men lavere utbytte.
- ✂ Økt separasjonstrykk gir økt utbytte, men større andel annet bløtt materiale enn rødt kjøtt i farse og et høyere fettinnhold.
- ✂ **Optimalisering av prosessbetingelser ved farseproduksjon vil gi godt farseprodukt som kan brukes alene eller i kombinasjon med annet råstoff i fiskematproduksjon.**

Hygiene

- ✂ Lave kintall i farse behøver ikke være vanskelig å oppnå 1 500 -80 000 i forsøkene
- ✂ Mellomlagring av ryggbein før prosessering må unngås.

Vasking av ryggbein reduserer bakterietall

Emballering og innfrysing

- ✎ Mest mulig lufttett emballering hindrer harskning og uttørring.
- ✎ Kontaktfrysing gir hurtigst innfrysing.
- ✎ Ved innfrysing i luftfryser er det viktig at pakningen ikke blir for tykk for å holde innfrysingstid lav

Farse og skrapekjøtt kan brukes: Videre muligheter – sette produksjon og anvendelse i system

✎ Lakseforedlingsindustri	✎ Fiskematindustri
✎ Systematisk styrt produksjon	✎ Produkt
✎ Definerte betingelser	✎ Prosess
✎ Definert produktspesifikasjon	✎ Kunde
✎ Valg av teknologi	✎ Salg
✎ Oppfølging – videre optimalisering av produksjon	✎ Oppfølging av salg – tilbakemelding fra marked – evaluering av produkt
✎ Kontinuerlig dialog med kunde	✎ Kontinuerlig dialog med leverandør

Lønnsom videreforedling av fisk
betinges økonomisk bidrag fra
hele råstoffet.

Her er en mulighet som er klar

Miljømessig riktig, økonomisk riktig
og det må gjøres ordentlig

Takk for oppmerksomheten!

